

notes

internacionals

CIDOB

36
JUNY
2011

REVISANT LA POLÍTICA EUROPEA DE VEÏNATGE: Resposta feble a ràpids canvis

Eduard Soler i Lecha Investigador, CIDOB
Elina Viilup Investigadora, CIDOB

En un vol a primera hora, anant a Brussel·les a debatre amb els seus col·legues la resposta de la UE als aixecaments populars a Tunísia i Egipte, el ministre d'exteriors suec Carl Bildt tweetejaba sobre la qüestió de si la UE pot ser una força per a les reformes i l'Estat de dret als seus països veïns. Una comunicació conjunta de la Comissió Europea i el Servei d'Acció Exterior, publicada el 25 de maig, té com a intenció abordar aquesta qüestió proclamant la necessitat d'“una nova resposta per a un veïnatge canviant”. Aquesta va ser també una de les qüestions de l'agenda de la trobada dels caps d'Estat i govern de la UE el 24 de juny, i molt aviat serà tractada pel Parlament Europeu. Hi haurà alguna diferència aquesta vegada?

La càlides i en general poc crítiques relacions mantingudes durant dècades pels governs europeus amb molts dels governs autoritaris del Nord d'Àfrica i d'Orient Mitjà, conjuntament amb de la resposta indecisa quan van emergir les primeres protestes, ha compromès seriosament la credibilitat de la UE. En el Veïnatge Oriental, que comprèn països de l'Est d'Europa i del Càucàs, l'atractiu de la UE també s'ha erosionat. La UE s'ha mostrat poc inclinada a oferir perspectives d'adhesió, les esperances de les Revolucions de Colors s'han esfumat i cap dels membres orientals es troba actualment en via de reformes democràtiques, amb la potencial excepció de Moldàvia. Per dir-ho amb franquesa, a la manera de Lukashenka i Aliiev, Orient té els seus Ben Alís i s'assembla cada vegada més als països del sud Mediterrani abans de les revoltes.

Des de 2004, la UE ha posat en un mateix marc polític la Política Europea de Veïnatge (PEV), les seves relacions amb aquest ampli i heterogeni grup de països que s'estén des del Marroc a Bielorrússia i entre els quals es donen situacions excepcionals com a Palestina. Aquests països han tingut diferents relacions polítiques i econòmiques amb la UE i alguns d'ells estan vivint conflictes latents o oberts, ja sigui entre ells o internament. El més important, no obstant això, és que tenen expectatives completament diferents, com es desprèn del tipus de relacions que volguessin tenir amb la UE.

L'objectiu oficial de la PEV és promoure reformes i fins i tot harmonització amb les normes i legislació de la UE en els camps polític i econòmic, mentre que la finalitat no declarada pot ser descrita com la consolidació d'un àrea d'influència política, econòmica i fins i tot cultural a les seves fronteres meridionals i orientals. Pel que fa als resultats polítics, existeix un acord total tant entre experts com entre professionals en què si no són un complet fracàs sí presenten uns resultats bastant decebedors. La política de la UE ha fracassat a l'hora de generar progrés en el seu veïnatge, i hem observat la inadequació de les seves eines per afavorir reformes polítiques, socials i institucionals. L'atractiu de la UE, particularment en el sud, ha disminuït a causa de l'emergència de nous poders globals, les divisions entre els Estats membres i la projecció de la imatge de “fortalesa Europa”. Les revoltes àrabs no han fet més que evidenciar els defectes i contradiccions d'aquesta política.

Tant els factors estructurals com contextuals forcen a la UE a adaptar les polítiques de la UE als seus Veïnatges Oriental i del Sud. Aquesta és la principal finalitat del procés de revisió de la PEV, un procés que, al contrari de la idea equivocada, encara que àmpliament difosa, no va ser el resultat dels aixecaments àrabs, sinó que va ser dut a terme de forma continuada. Una avaluació interna ja va tenir lloc en 2007, i l'actual revisió va començar al maig de 2010, abans de la Primavera Àrab. No obstant això, la situació en el Veïnatge Sud de la UE ha fet que aquesta política de revisió sigui indiscutiblement més pertinent i allò que d'una altra manera hagués pogut quedar-se en avaluació tècnica i burocràtica s'ha convertit en exercici polític.

Aquí tractem d'identificar, d'una banda, si les institucions europees estan afrontant els problemes estructurals de la PEV i, per l'altre, si els canvis proposats estan atenent les demandes que plantegen tant la ràpida evolució de la situació en el Veïnatge Sud com preocupant estancament en curs i/o retrocés de la democràcia en l'espai post soviètic. Creiem que

Tret que la UE proporcioni un missatge polític més consistent, resultat d'una honesta autocrítica, i que vagi acompanyat d'una més àmplia i millor assistència, es condemnarà a si mateixa a ser irrellevant davant dels grans desafiaments que s'estan plantejant a les seves fronteres

la UE encara és presonera de la seva mentalitat burocràtica i interessos nacionals egoistes, i que fa falta un lideratge més sòlid i una visió política més àmplia. Tret que la UE proporcioni un missatge polític més consistent, resultat d'una honesta autocrítica, i que vagi acompanyat d'una més àmplia i millor assistència, es condemnarà a si mateixa a ser irrellevant davant dels grans desafiaments que s'estan plantejant a les seves fronteres.

La nostra anàlisi està basat en la convicció que la revisió de la PEV hauria de corregir les deficiències estructurals d'aquesta política identificades fa temps: falta d'incentius, recursos i punt de referència així com també una condicionalitat difusa. Molts crítics també han citat una focalització excessiva en cooperació governamental i un compromís insuficient envers i en suport a les societats civils. Per sobre de tot, qüestionem la idea que posant regions tan diferents com el Mediterrani, l'Europa Oriental i el sud del Càucàs dins del mateix marc institucional, s'arribi a satisfer les aspiracions de cap d'aquests socis.

Revisió de la PEV: enfocament basat en l'assistència

Tres factors principals han dirigit el procés de revisió: l'adaptació a l'escenari institucional després de Lisboa, que crea més oportunitats per a la coherència de la política exterior; la necessitat d'abordar les deficiències que han aparegut en la implementació de la PEV i la necessitat urgent de reaccionar

a les realitats canviants en el turbulent Sud de la Mediterrània. El títol de la Comunicació Conjunta de la Comissió i de l'Alta Representant "Una nova resposta a un veïnatge canviant" suggereix un canvi polític audaç i un enfocament nou. Això, no obstant, no està recolzat pels continguts de la proposta. L'informe és una bona reflexió sobre l'estat actual dels assumptes a l'interior de la UE, les seves divisions internes, la falta crònica d'ambició, i la necessitat de focalitzar en els seus propis problemes econòmics. Com a tal, el text es basa en retocs tècnics més que a proposar un avanç polític. Marcat lògicament per les revolucions en el Sud de la Mediterrània, el centre d'atenció del document no té gairebé res de nou que oferir a la dimensió Oriental.

En definitiva, la UE ofereix als veïns del Sud i de l'Est més relacions diferenciades basades en una condicionalitat més forta, un major i més flexible finançament i algunes perspectives per a facilitació del visat i accés al mercat. A més, la Comissió suggereix la creació de noves eines per comprometre's amb les societats civils i promoure la democràcia.

Està prevista una major integració econòmica a través de l'extensió de l'oferta de la negociació d'Àrea de Lliure Comerç Àmplia i Profunda (ALCAP) a tots els països veïns, no només amb els de Orient. L'ALCAP presenta un alt nivell d'aproximació al mercat intern de la UE, i es podria considerar una oferta

atractiva, si els resultats no concloents de les úniques negociacions empreses (amb Ucraïna), no fossin tan decebedores pel que fa al compromís de la UE d'oferir resultats tangibles. D'altra banda, la Comunicació proposa facilitar mobilitat cap a la UE, plantejant una perspectiva de lliure circulació sense visat, encara que d'una manera no compromesa, als veïns Orientals i trencant el tabú de la facilitació de visats als mediterranis del Sud. Aquestes dues ofertes estan a la base de la Comunicació i són relativament noves per als socis del Sud encara que bastant menys per als països post comunistes, pels quals ambdós elements ja formen part del paquet d'Associació Oriental. En efecte, en relació als països post comunistes, la part més ambiciosa del document acaba amb la promesa "nova resposta" que apareix en el títol.

Pel que fa al finançament, la Comissió ja ha anunciat que la Política Europea de Veïnatge (PEV) posarà a disposició una suma addicional de 1240 milions d'euros, incrementant el suport de la UE als seus socis del Sud i Orientals a prop de 7000 milions d'euros durant els dos anys següents. El repartiment actual és aproximadament dos terços pel Sud i un terç per a Orient, i probablement es mantindrà. Mentre l'augment en el finançament pot ser benvingut, la PEV continuarà estant indiscutiblement infra-finançada, sobretot si es considera les necessitats urgents de les economies del sud de la Mediterrània. L'anomenat "més per més" també sembla implicar "menys per menys" per als països en els que la reforma no estigui tenint lloc. Amb tot, la Comunicació sembla estar reconeixent aquest fet a la vista de la necessitat de fer un millor ús dels fons de la UE.

Per tant, s'estan introduint criteris més concrets que serviran per avaluar el progrés als països del veïnatge. El nivell de l'assistència de la UE s'adapta segons els resultats aconseguits a les següents àrees: eleccions lliures i justes, llibertat d'associació, d'expressió i de reunió, llibertat de premsa i mitjans de comunicació, independència del poder judicial, lluita contra la corrupció i control democràtic de les forces armades i de seguretat. Això pot ser considerat efectivament com un pas en la direcció correcta. No obstant això, no queda clar com aquest tipus de condicionalitat serà aplicada en la pràctica i si això suposarà avaluacions clares i mesurables. Posar condicions al suport resulta encara més complicat donat l'inflexible procés de programació de l'ajuda de la UE. És més, la immensa majoria de l'ajuda, particularment en la Mediterrània del Sud però cada vegada més a Orient, s'executa via recolzament pressupostari. Encara que aquest mètode facilita una major apropiació i potencialment incrementa les capacitats dels governs associats, també crea riscos derivats, especialment corrupció. Hi ha un acord general entre els experts pel que fa a que el suport pressupostari exigeix un bon sistema de gestió financera pública per ser efectiu, sistema que molts socis no tenen.

Una altra novetat s'ha introduït en la forma de "rendir comptes mutus", un concepte d'ajuda que pretén aportar major confiança mútua i efectivitat de l'ajuda, incloent una agenda compartida, un marc de supervisió, i un procés que implica diàleg i negociació. El Comissari per a l'Ampliació Stefan Füle ha promès al Parlament Europeu que la UE també serà considerada responsable, si fracassa a fer efectiu el que els socis han sol·licitat, és a dir quan no compleixi les seves promeses pel que fa a donar accés privilegiat al mercat o condicions favorables per a la mobilitat. No obstant, això planteja la qüestió de com una tal rendició de comptes es faria efectiva i qui decidiria si la UE es porta malament o no. Tot això es duria a terme mitjançant autocontrol o seria necessari un mecanisme extern? Considerant la forta asimetria en la relació de poder entre la UE i els seus països socis, l'eventualitat que la UE assumís responsabilitats sembla poc probable.

Assumint les crítiques al caràcter obertament governamental de la PEV, la Comunicació suggereix reforçar la cooperació amb les organitzacions no-governamentals a través de l'establiment d'acords amb la societat civil en tots els països socis. El suport hauria de fer-se accessible a través d'un nou Instrument per a la Societat Civil, una eina inspirada per un instrument anomenat de manera similar existent en els Balcans Occidentals des de 2008. La idea polonesa de crear una versió en la UE d'estil nord-americà denominada Fons Europeu per a la Democràcia (FED) "per ajudar a partits polítics, ONG independents, sindicats i altres interlocutors socials" també ha estat presentada. Pel text no queda clar quins serien els continguts d'aquestes propostes, o com es dividiran les responsabilitats entre els instruments ja existents de promoció de la democràcia europea, tals com l'Instrument Europeu per a la

promoció de la Democràcia i dels Drets Humans (IEDDH). L'IEDDH és un instrument financer que s'ha anat utilitzant per recolzar la democràcia i els drets humans en el veïnatge des de 2007, encara que sense gaire èxit. Aparentment en l'actualitat un concepte al marge està sent dissenyat pel Servei Europeu d'Acció Exterior (SEAE), la qual cosa hauria d'illuminar la banda operacional de les propostes així com la manera en què les sinergies seran creades entre la superabundància de nous i vells instruments.

Petits passos cap a una aproximació més política

Les institucions de la UE tenen la intenció de tractar els problemes estructurals que s'han fet dolorosament evidents durant les revolucions àrabs, revolucions que posen les institucions de política exterior europea de la "nova Lisboa" davant una dura prova. Els mecanismes de nova coordinació encara no han produït una política exterior més unificada. La Comunicació reconeix que la manca de coordinació i les contradic-

Mentre l'augment en el finançament pot ser benvingut, la PEV continuarà estant indiscutiblement infra-finançada, sobretot si es considera les necessitats urgents de les economies del sud de la Mediterrània. L'anomenat "més per més" també sembla implicar "menys per menys" per als països en els que la reforma no estigui tenint lloc.

cions entre les polítiques exteriors desenvolupades per la UE i pels seus Estats membres, i en particular una Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC) en constant evolució, és un dels principals obstacles per a un major impacte europeu en l'escena internacional. Amb vista a resoldre el problema i a intensificar la cooperació política i de seguretat amb els veïns, la Comunicació proposa tres línies d'acció: millorar la intervenció de la UE en la resolució de conflictes perllongats, fer ús comú de la PESC i altres instruments de la UE, i promoure l'acció conjunta amb els socis de la PEV en fòrums internacionals en qüestions clau de seguretat.

Una acció concertada creixent per part de la UE i els seus Estats membres seria particularment important en el camp de la resolució de conflictes. El Veïnatge en el seu conjunt afronta diferents tipus de conflicte tant entre com dins dels diferents Estats. Els quatre conflictes no resolts (Abjàsia, Osètia del Sud, Transnistria, Nagorno-Karabaj) en el Veïnatge Oriental i els conflictes d'Orient Mitjà i del Sàhara Occidental en el Veïnatge Sud, en particular, segueixen constituint seriosos desafiaments de seguretat, esdevenint els principals obstacles al progrés econòmic i polític i a la integració regional. Malgrat alguns progressos, fins ara diversos factors han impedit que la UE adquirís una participació significativa en els processos de prevenció i resolució, factors que inclouen les seves pròpies divisions institucionals internes, els escassos

recursos disponibles per a un desplegament, l'absència de la voluntat política necessària tant per part dels Estats membres per permetre un rol com aquest, com per part d'altres actors a cooperar amb la UE en aquest context.

Els reptes esmentats no poden ser resolts dins del marc de reforma normativa de la PEV, principalment orientada a l'ajuda, i precisen d'una resposta política més àmplia per part dels Estats membres. Més enllà de la revisió de la PEV, els Estats membres també estan debatent la creació d'un grup de treball per monitoritzar els desenvolupaments polítics als països àrabs així com el nomenament d'un enviat especial de la UE pel Sud del Mediterrani. Queda per veure si l'actual lideratge, tant en el SEAE com en els Estats membres, tindrà la voluntat política, la capacitat i els mitjans per engegar una acció exterior coherent i consistent. La confusa reacció inicial de la UE a l'agitació a Líbia, a la brutal repressió a Síria i als empresonaments per motius polítics a Ucraïna constitueix una prova decisiva per a la credibilitat de la UE com a actor internacional coherent.

L'actual document no preveu cap moviment cap a un desdoblament de la política, una idea recurrent en el procés previ de revisió de 2007 que va derivar en la creació de l'Associació Oriental d'una banda i de la Unió per al Mediterrani per un altre. La PEV continuarà sent una política que inclogui sota un mateix paraigua institucional tant als socis orientals com als mediterranis

Barrejant pomes amb peres

La Comissió ha estat proclamant que el seu enfocament "més-per-més" és un pas innovador cap a una major diferenciació política. Això és bastant similar a la retòrica prèvia dels plantejaments "a mida". Des dels inicis de la PEV, el nucli dels programes de reforma ha estat negociat entre la UE i els seus socis de manera bilateral, i la majoria de l'assistència que li acompanya ha estat canalitzada d'igual manera. En les actuals circumstàncies, incrementar la diferenciació és l'únic camí efectiu per abordar situacions tan dispars, ja que permet més flexibilitat a la UE a l'hora de promoure una reforma quan un soci té l'ambició i la voluntat de dur-la a terme, i proporciona de la mateixa manera el mecanisme per reduir la cooperació quan aquesta voluntat de reforma no existeix.

El pas següent hauria de ser combinar aquesta adaptació país a país amb una aproximació similar a l'hora de reajustar diferències en el nivell regional. Una de les característiques clau però també una de les principals crítiques de la PEV és que situa als socis del Sud i d'Orient junts en el mateix marc institucional, barrejant els anomenats "veïns europeus" amb els "veïns d'Europa". L'actual document no preveu cap moviment cap a un desdoblament de la política, una idea recurrent en el procés previ de revisió de 2007 que va derivar en la creació de l'Associació Oriental d'una banda i de la Unió per al Mediterrani per

un altre. La PEV continuarà sent una política que inclogui sota un mateix paraigua institucional tant als socis orientals com als mediterranis. La transposició de les eines polítiques d'Orient al Sud significa la convergència dels enfocaments de la UE cap a aquestes dues regions.

Pel que fa als socis orientals, la Comunicació reitera sobretot les primeres propostes de l'Associació Oriental i, com s'ha esmentat, concreta més la seva oferta de major mobilitat i comerç a canvi d'una major reforma política. En general, les referències als veïns orientals en aquest document semblen destinades a calmar a aquells que temen que tant l'atenció política com a financera es vagin a desviar cap a la Mediterrània.

A diferència dels països del Veïnatge Sud, els veïns orientals s'insereixen dins de l'article 49 del Tractat de la Unió Europea que estipula que "qualsevol Estat europeu que respecti els valors en l'Article 2 i s'hagi compromès a promoure'ls pot sol·licitar ser membre de la Unió". Encara que l'atractiu de la UE ha disminuït clarament en comparació a la dècada dels noranta

i el principi del segle XXI, diversos veïns orientals (com Moldàvia, Ucraïna o Geòrgia) estan esperant formar part de la UE en algun moment. Ampliacions prèvies i les lliçons apreses de la implementació de la PEV demostren que els socis estan poc inclinats a escometre reformes costoses i impopulars sense l'increment de la pertinença a la UE. El fet que la Comissió no hagi volgut posar aquest poderós increment damunt de la taula, ni tan sols com a objectiu a

llarg termini, és una prova més de la fatiga de l'ampliació entre els seus Estats membres.

Els països del Sud de la Mediterrània, ni estan coberts per l'article 49 del Tractat, ni aspiren a ser membres de la UE i, per tant, l'actual enfocament "far d'ampliació" no reverbera en la majoria de capitals àrabs. A més, la conceptualització de la PEV, que té com a finalitat promoure convergència i harmonització amb les regles i pràctiques de la UE, ha estat vist, en països com Egipte o Algèria, com un pas enrere en relació al model del Procés Barcelona en el qual sentien que se'ls tractava de manera més igualitària. Tenint en compte els canvis polítics que s'estan produint a la regió, la UE sembla haver tornat a una manera pre-PEV d'entendre l'associació amb els veïns mediterranis, proposant una vegada més una vaga "associació per a la democràcia i prosperitat compartida" a aquells països que entrin en transicions democràtiques o siguin capaços de dur a terme reformes polítiques de llarg abast.

La crítica esmentada anteriorment no significa que no apreiem cap valor en la PEV. En efecte, la seva metodologia té dues virtuts: continuïtat política i consistència. No obstant això, aquesta política seguirà sent molt contestada i no aconseguirà els seus propòsits si no proporciona una aproximació bilateral més feta a mida per satisfer les realitats geopolítiques i les necessitats dels països, la qual cosa donaria continuïtat si fos

acompanyat d'estratègies regionals diferenciades i programes multilaterals regionals o subregionals.

Conclusió: oportunitats perdudes?

Com ja va poder anticipar-se pel to de les comunicacions del 8 de març i del 25 de maig, ni les conclusions del Consell d'Afers Exteriors del 20 de juny ni les del Consell Europeu el 24 de juny van significar cap avanç estratègic ni imaginatiu. No hi ha grans canvis en termes d'objectius i marc de la PEV més enllà de noves terminologies, ajustos tècnics i una gran èmfasi en la societat civil. *Grosso modo*, la PEV es seguirà focalitzant en la liberalització comercial i tractant de consolidar reformes als països socis mitjançant un compromís gradual. La idea de "més per més" i "menys per menys" ha passat a ser una manera simplificada d'expressar que aquells països que s'estan mobilitzant en el seu procés de reforma es faran mereixedors d'ajuda suplementària mentre que, allà on no hi hagi progrés o s'apreciïn reculades, la UE haurà de reduir el seu suport. No obstant això, no queda clar de quina aquestes noves eines i mecanismes seran aplicats en la pràctica. A més, és improbable que l'aposta de major mobilitat i comerç a canvi de reforma política, en absència de grans incentius com el de pertinença a la Unió o la facilitació del visat, en la pràctica motivi als socis a emprendre costoses i impopulars reformes.

Més important que el que diuen els documents, és el que ometen: l'autocrítica i el pensament polític-estratègic, que convertiria la visió Europea del seu veïnatge en una realitat política. En discursos recents, tant el president Obama com el primer ministre Erdogan han reconegut que les polítiques d'Estats Units i de Turquia cap als països àrabs van fracassar a l'hora d'anar més enllà de l'interès propi i prometre un canvi polític que respongués a l'aspiració democràtica dels pobles àrabs. Res d'això es va dir tampoc a Brussel·les, París, Londres o Madrid. Ja va sent hora que la UE i els seus Estats membres reconeixin públicament que les seves polítiques cap a la Mediterrània han estat dominades per interessos de seguretat a curt termini i pel manteniment del statu quo a costa de la democràcia i dels drets humans. La UE necessita assegurar-se que evitarà els mateixos errors en el Veïnatge Oriental.

La lògica *gradualista* de la PEV hauria de situar-se en una estratègia més àmplia de política exterior per als veïns de la UE a fi d'aprofitar les oportunitats ofertes per l'àmplia gamma d'eines disponible que disposa la UE (comerç, suport al desenvolupament, PESC). Aquesta nova Estratègia de Política Exterior hauria d'estar basada en una visió a llarg termini per tractar amb els veïns de la UE, incloent-hi la definició dels interessos de la UE i dels seus socis. A més, la política hauria d'aclarir tant la finalitat estratègica de les relacions com també estratègies a curt i mig termini per reaccionar davant un ampli espectre d'escenaris actuals i potencials tals com: transicions polítiques, promeses de reformes, estancament polític, repressió violenta i violació a gran escala dels drets humans i/o conflictes oberts o latents. No fa falta dir que un canvi com aquest necessitaria maduresa per part del lideratge europeu i també implicaria més canvis institucionals pels quals ara com ara falta impuls.

En lloc de seguir atorgant noves i sofisticades etiquetes als plantejaments convencionals de la PEV, la qual cosa crea falses

expectatives, haurien d'establir-se estratègies polítiques realistes i diferenciades pel Sud i per a Orient. Això hauria de basar-se en un fort component bilateral, complementat per programes regionals ja existents i desenvolupat mitjançant la mateixa metodologia i un únic paquet financer.

Els aixecaments àrabs haurien de fer albirar una nova fase de les relacions de la UE amb els socis de la Mediterrània del Sud, la forma exacta de la qual només pot ser definida mitjançant negociacions amb governs legítims i democràticament electes. El fet que aquests últims no estiguin encara constituïts no significa que la UE no hagi de començar a definir les prioritats que guiaran les seves relacions amb els seus veïns, així com ajustar els instruments que estarà disposada a desplegar per aconseguir aquests objectius. Més aviat al contrari.

Igual que per als seus veïns d'Orient, la UE no hauria d'estar satisfeta amb l'abast de la revisió política realitzada fins ara, i necessita tornar a plantejar la qüestió en la Cimera de l'Associació Oriental. El Veïnatge Oriental no és el focus dels documents produïts per la revisió de la PEV, i per tant, tampoc sorprèn que la Comunicació reiteri àmpliament el que ja es va oferir sota l'Associació Oriental en 2009. A més, en emetre una declaració especial sobre el Veïnatge Sud, el Consell Europeu confirma que el focus de la UE està en el Sud i que Orient baixa un esglaó en la seva agenda. Així doncs, d'igual manera que la UE necessita una visió més clara per a la regió mediterrània, el veïnatge Oriental hauria de ser objecte d'una anàlisi específic i detallat sobre el perquè els processos reformistes s'han estancat i si la UE podria tenir un rol central a l'hora de prevenir la mateixa degradació política que els països àrabs van experimentar durant dècades.

La manera en què la UE està reaccionant als canvis ràpids i sense precedents en el seu veïnatge és poc ambiciosa i projecta els seus propis punts forts i debilitats. Entre els punts forts està la competència tècnica de la Comissió, on destaca un ampli ventall d'instruments i una memòria històrica que li permet aprendre d'èxits i fracassos anteriors. No obstant això, els problemes estructurals d'una UE tancada en si mateixa eclipsen la seva competència i limiten la seva capacitat de convertir-se en una força per al canvi en el veïnatge, tal com va sol·licitar el ministre d'exteriors suec. El Consell Europeu del 24 de juny podia haver donat finalment una resposta política a un nou veïnatge, tot i que sis mesos després dels primers aixecaments a Tunísia. En el seu lloc, es va quedar curt, en estar obligat a centrar-se en problemes interns de la UE com el rescat de Grècia i el potencial col·lapse del sistema de Schengen.

El Nord d'Àfrica i Orient Mitjà han canviat de cara després de la commoció política desfermada per la protesta de la immolació de Mohamed Bouazizi a Tunísia. Els mesos que segueixen comportaran encara més desafiaments, donant nova forma al Veïnatge Sud de la UE: eleccions i referèndums al Marroc, Tunísia, Egipte i Palestina, el vot de l'ONU per al reconeixement d'un Estat palestí, conflicte i repressió a Síria, Líbia, Bahrain i Iemen. Tot retardant una resposta estratègica a aquest tsunami polític i social, la UE potser estigui arribant tard si és que vol preservar la seva influència i credibilitat entre els seus veïns. N'hi ha d'altres, sens dubte, que cercaran omplir-ne el buit.